

Tobiáš Jirsík, Česká větev rodu pánů z Koldic na dvoře Lucemburků

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2015, celkem 81 stran včetně příloh

Dějinám šlechtických rodů, která hrály důležitou politickou, ekonomickou i kulturní roli v české středověké společnosti je naše historiografie stále mnoho dlužna. O to více to platí o rodech, které nebyly od svého počátku spjati s Českým královstvím, pocházely z „ciziny“ a do českého prostředí byly integrovány za různých okolností i různým způsobem. Není úplně snadné si takový úkol před se vzít, a proto je jen málo studentů, kteří se do zadání pustí a navíc se mu věnují rádi a s nadšením. To rozhodně nechybí Tobiáši Jirsíkovi, což je patrné i na jeho prvním pokusu o proniknutí do historie pánů z Koldic, jejichž věrné služby provázely Lucemburky v podstatě po celých sto let jejich vlády nad Českou korunou. Ve své práci využil jak standardních genealogických postupů, tak komparace a při hledání místa Koldiců v dvorském prostředí též prosopografických postupů.

V předkládané práci autor nejprve shrnul dosavadní, nepříliš rozsáhlé bádání o Koldicích a naznačil pramennou základu, jež může tvořit východisko k novým poznatkům, a to nejen přímo k historii jmenovaného rodu, ale i k typu jejich společenského zařazení, tj. k otázce „nové“ dvorské šlechty, jež si svou kariéru budovala ve službách panovníka.

Dále je práce rozčleněna do tří kapitol. První z nich sleduje první dva příslušníky Koldiců v Čechách, Těmu st. a Těmu ml., jejich působení na dvoře Jana Lucemburského a Karla IV. a budování majetku v Čechách. V této souvislosti se autor zabývá i vztahem mezi dvorskou kariérou a lenní držbou, preferovanou králem Janem. Kauzální souvislost mezi těmito dvěma fenomény autor poněkud zjednodušuje (s. 16), ale po pravdě řečeno ani ve stávající literatuře není tento trend uspokojivě vysvětlen. V případě Koldiců mohl jejich vzestupu na českém dvoře napomoci i rodový majetek v Míšeňsku, pokud byl reálně opravdu tak „růžový“ jak autor naznačuje. Ale to je otázka spíše pro budoucí bádání. Rozvést by se mohla také působnost Vítka z Koldic jako míšeňského biskupa a jeho styky s králem Janem, respektive spor o hranice pražské a míšeňské diecéze (Frýdlantsko, 1316). Vhodné je upozornění na dalšího Koldice v roli míšeňského biskupa, což lze též v budoucnu rozvést směrem k aktivitám Václava IV. vůči duchovním. Účast Těmy z Koldic na výpravách Jana Lucemburského do Prus, bude možné dále rozšířit a upřesnit, to jak na základě další literatury, tak řádových kronik (zvláště kronik Petra z Dusburgu). Těma se zúčastnil i druhé Janovy výpravy na Litvu na počátku roku 1337 (viz. RBM IV, s. 150, č. 370, s. 158, 159, č. 391, 293; Vita Karoli; kronika Wieganda z Merseburku, z literatury např. Werner PARAVICINI, *Die Preußenreisen des europäischen Adels I*, s. 14). Postrádala jsem připomenutí Těmovy účasti při jednáních ve Visigrádu v roce 1335.

Ne zcela mi je jasný autorův konstrukt, že Těma z Koldic „*mohl snad fungovat i jako posel důvěrných informací mezi otcem a synem*“, respektive by ho bylo třeba lépe vysvětlit a doložit, a to už je proto, že ne vždy lze Karla považovat za otcova plnoprávného zástupce

v Českém království. Opatrnější bych byla též v zdůrazňování protikladu mezi „nezatíženým“ Koldicem a zemskou (myšlenou „starou“ českou) spojenou s lokálními zájmy, „*takže Lucemburkové mohli Koldicovi důvěřovat.*“ Ale i oni stáli o majetek, byť šlo o léna, což se nemuselo líbit české šlechtě. Zajímavý je postřeh o postupném přechodu Těmy z Koldic do blízkosti krále Karla. Cítil se spojen s Českým královstvím více než s evropskými ambicemi krále Jana? Byl více realista či počtář, než rytíř věrně doprovázející svého lenního (!) pána? Stačí na vysvětlení opravdu jen změny v rodině?

Správně autor zdůraznil působení Těmy ml. z Koldic v úřadu zemského fojta v Horní Lužici (1355-1366) a zároveň ve funkci mistra komory. Jeho dosazení na místo hejtmana ve Vratislavi bylo možné vysvětlit podrobněji (viz práce M. Holé). Přínosné je upozornění na úlohu Koldice při obnovování přátelské smlouvy Karla IV. s Wettiny v Pirně roku 1371. Šlo o dohodu, není proto opravdu třeba mluvit o zradě, jak Těmův postoj před časem nepřesně klasifikoval Denko Čumlivski. Za to bych neidealizovala vztah k Anežce, vdově po Bolkovi II. Svídnickém, spíše než o pomoc šlo o dohled nad jejím hospodářstvím ve prospěch nedočkavých Lucemburků.

Přínosná je rekonstrukce hospodaření rodu a budování majetku především v severozápadních Čechách. Jak to bylo s jejich majetkem v jiných korunních zemích?

Kapitola věnovaná sledování Koldiců za vlády Václava IV. přináší nové údaje a podněty k zamyšlení, včetně rozporu v postoji Koldiců ke králi a české šlechtě, který asi není třeba až tak příliš hrotit. Rozhodně příklon Koldiců k Janu Zhořeleckému v době zajetí Václava IV. (1394) mluví o jejich loajalitě ke králi a totéž naznačují i osudy Albrechta z Koldic za vlády krále Zikmunda.

Z drobných nepřesností lze uvést omyl v citaci monografie F. Kavky o vládě Karla IV. po roce 1355, v níž je jako spoluautor uváděn Michal Svatoš (*Vláda Karla IV. za jeho císařství (1355-1378)*, Praha 1993), a převzaté staré označení Národního archivu jako Státní ústřední archiv (zkratka SÚA).

Celkově jde o práci zdařilou, prokazující studentovu schopnost samostatné práce. Splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě s návrhem hodnocení výborně.

Praha 31. srpna 2015

prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc.